

Jussi Björlings liv och karriär

Barndomen

Jussi Björling föds år 1911 i Borlänge. Hans far David som är tenor och sånglärare tränar själv sina barns röster från treårsåldern. Redan 1915 gör de tre äldsta sönerna Olle, Jussi och Gösta sitt första framträdande i en kyrka. De turnerar mycket med sin far i Sverige och mellan 1919-1921 även i USA där de 1920 spelar in sex sånger.

Operadebuten

1928 börjar Jussi Björling studera vid Musikaliska Akademiens konservatorium i Stockholm och 1930 kan han göra sin officiella debut vid Kungliga Operan i Mozarts opera Don Juan. Redan 1929 har han börjat göra inspelningar som tenor och 1930 sjunger han in sin första operaaria.

Genombrottet

Med en konsert på Tivoli i Köpenhamn 1931 får Jussi Björling ett genombrott utanför Sveriges gränser. På Operan kommer debuterna i tät följd (t ex Wilhelm Tell & Barberaren i Sevilla 1931, Rigoletto & Kärleksdrycken 1932, Traviata, Romeo och Julia & Tosca 1933). Jussi fortsätter att göra inspelningar på svenska, främst då av populärmusik och operetter. Han spelar t o m in dansmusik under pseudonymen ”Erik Odde”. Av detta hörs ett exempel i listan till höger.

Opera i Stockholm och bröllop

Jussi Björlings rykte som tenor på Operan växer stadigt. Bland nya operor på repertoaren märks 1934 Maskeradbalen, Faust, Bohème och Flickan från Vilda västern, 1935 På Sicilien, Aida och Trubaduren, 1936 Pajazzo och Madame Butterfly. 1935 äger bröllopet rum mellan Jussi Björling och sopranen Anna-Lisa Berg.

Ut i världen

Jussi genomför sin första turné i Centraleuropa 1936 och gör stor succé på opera- och konsertscenen i Tjeckoslovakien och i Wien. Detta leder till hans första internationella skivkontrakt och han börjar spela in skivor med sånger och arior på originalspråk. En av de första av dessa inspelningar blir ”Celeste Aida”.

Utöver sin verksamhet vid Operan i Stockholm gör Jussi Björling under våren 1937 en längre turné genom Tyskland, Österrike, Ungern och Tjeckoslovakien. Under hösten ger han sin första konsert i London och fortsätter sedan på turné till USA där han ger konserter, sjunger i radio och debuterar på den amerikanska operascenen i Chicago. Hans mycket uppskattade utomhuskonserter på Skansen och Gröna Lund ger ett bevis på hur populär han är i hemlandet. Stenhammars "Sverige" är en av Jussis mest älskade sånger.

Debut på Metropolitan

Under hösten 1938 återvänder Jussi Björling till USA och debuterar i november på Metropolitanoperan i New York i Bohème. Han kommer sedan att återvända dit som ledande tenor nästan varje år med undantag för de sista krigsåren.

I Stockholm sjunger Jussi även operett som Barinkay i Zigenarbaronen (redan 1935 hade han debuterat som operettsångare i Läderlappen), och han gör några berömda inspelningar av operettsånger. Här hörs ett av de hans mest uppskattade extranummer, "Nu är jag pank och fågelfri".

Jussi Björlings fasta anställning vid Stockholmsoperan upphör 1939 men han ska regelbundet återkomma dit som gäst. I maj gör han sin operadebut i London (Trubaduren) och lite senare ger han en radiokonsert i Nederländerna. Avsnittet ur "Blomsterarian" som kan höras här kommer från den konserten. I augusti 1939 sjunger han för första gången under dirigenten Arturo Toscaninis ledning, i Verdis Requiem i Luzern i Schweiz. En av de andra solisterna är då den svenska mezzosopranen Kerstin Thorborg som här syns på ett filmklipp tillsammans med Jussi.

Framgångar i Amerika

Hösten 1940 gör Jussi sin operadebut i San Francisco (Bohème), sjunger två konserter under Toscaninis ledning (Verdis Requiem och Beethovens Missa Solemnis) samt öppnar för första gången Metropolitanoperans säsong, som Gustav III i Verdis Maskeradbalen.

Under våren har han gjort sina första inspelningar i USA och visar i flera Schubertsånger prov på sin skicklighet som romanssångare.

I Europa under världskriget

Efter att Jussi Björling återvänt hem våren 1941 stannar han i Europa, främst då i Sverige, under resten av andra världskriget. Hans viktigaste gästspel utomlands under den här tiden är hans italienska operadebut i Florens våren 1943 (Trubaduren). Här hemma turnerar han mycket, delvis som fältartist, och sjunger även många gånger i radio. "Nessun dorma" som du kan höra slutet på i listan till höger, kommer från en sådan radiokonsert.

Åter till USA

Jussi Björling återvänder i oktober 1945 till USA för att genomföra en åtta månader lång turné. Under åren som följer kommer han att tillbringa mycket av sin tid på opera- och konsertturnéer i Nordamerika. I augusti 1946 sjunger han för första gången med La Scala-ensemblen i Milano (Rigoletto i Sportpalatset) och i maj/juni 1951 en andra gång (Maskeradbalen). Från och med 1947 har han ofta sin fru Anna-Lisa som partner på konserter, några gånger även i operor. Familjen tillbringar alltid stora delar av somrarna på Siarö i Stockholms skärgård.

1949 tar sig Jussi an en ny roll, Des Grieux i Puccinis Manon Lescaut, och året därpå ännu en, titelrollen i Verdis Don Carlo som inleder säsongen på Metropolitan. Den första av hans många konserter i Royal Albert Hall i London äger rum 1951. 1950 börjar han göra en serie operainspelningar i Amerika. "Pärlfiskarduetten" tillsammans med Robert Merrill hör till dessa. Jussi Björling är en uppburen artist i amerikansk radio och börjar framträda i TV. Pajazzoavsnittet i scenkostym kommer från ett "Voice of Firestone"-program.

Första kompletta operainspelningen

Under våren 1952 sjunger Jussi i New York in Verdis Trubaduren, den första av vad som så småningom ska komma att bli elva kompletta operainspelningar.

Mitten av femtotalet

1953 får Jussi Björling än en gång äran att öppna säsongen på Metropolitanoperan, den här gången i Faust. En period av röstproblem följer sedan.

Hösten 1954 sjunger Jussi för enda gången utanför Europa och Amerika då han genomför en konsertturné i Sydafrika. 1955 uppträder han för första gången på Lyric Theater (senare Lyric Opera) i Chicago, och återkommer sedan ofta dit.

Den opera som Jussi oftast sjöng på scenen var Puccinis Bohème, och den kompletta inspelning som han gör våren 1956 i New York har blivit en av alla tiders mest uppskattade operainspelningar.

De sista åren

Under sina sista år fortsätter Jussi Björling att sjunga mycket i USA, men uppträder inte på Metropolitanoperan mellan april 1957 och november 1959. Han börjar nu känna av hjärtat men fortsätter ändå med ett hektiskt program. I mars 1960 framträder han för sista gången på Operan i Stockholm (Trubaduren). Senare samma månad återvänder han i Bohème till Covent Garden-operan i London för första gången sedan 1939. Hans sista operaföreställning äger rum i San Francisco med Cosmopolitan-operans ensemble den 1 april 1960 (Faust). På Skansen den 20 augusti sjunger han sin sista konsert. Tidigt på morgonen den 9 september dör Jussi Björling i sömnen av en hjärtattack i sitt sommarhem på Siarö. Hans sista studioinspelning blev Verdis Requiem i juni 1960.